

Психологічне дослідження досвіду приймання та висловлення компліментів: результати відкритого опитування Вікторія Переход

<https://doi.org/10.67242/conference-2026-33>

Зігмунд Фройд Університет Україна, Київ, Україна

Вступ. Висловлення компліментів є поширеним у різних мовах і культурах та має свої особливості і важливі функції (Chen, 2010). При цьому в психології і суміжних науках окремо досліджують компліменти як явище та реакції на них (Placencia & Lower, 2017). В українській науковій пресі компліменти переважно вивчаються у філології (Микитюк, 2017), наприклад лінгвістиці (Штахура, 2023), та у контексті психології маніпуляції (Волколуп, 2025). Відтак, тема дослідження приймання та висловлення компліментів українцями є дослідженою недостатньо. Мета цього дослідження – емпіричне дослідження психологічних особливостей досвіду отримання та надання компліментів дорослими українцями. Методи. Дослідження було проведене як анонімне якісне онлайн-опитування тривалістю 5-7 хвилин із використанням платформи Google Forms впродовж жовтня 2025 року. До участі в дослідженні були запрошені повнолітні громадяни України, які добровільно надали згоду на участь у дослідженні та поінформовану згоду збір і обробку персональних даних. Респонденти також вказували соціодемографічні відомості (стать, вік) і відповідали на два відкриті запитання, спрямовані на виявлення поведінкових і афективних патернів в отриманні та висловленні компліментів: - «Згадайте та опишіть ситуацію, де вам зробили комплімент. Як ви на нього відреагували?» - «Згадайте та опишіть ситуацію, де ви востаннє робили комплімент іншій людині. Як вона на це відреагувала?» Результати. Респонденти. 22 особи віком 25-46 років ($M=33.5$, $SD=6.2$, $Me=30$, $Mo=30$), серед них 17 жінок та 5 чоловіків, надали повні відповіді на опитувальник. Отримання компліментів. Відповіді щодо ситуацій отримання компліментів були розкриті через 7 підтем («Реакція вдячності», «Реакція незгоди», «Ніяковіття», «Приємні відчуття», «Робочий контекст», «Особистий контекст», «Минулий досвід»), згодом об'єднаних у 5 тем («Реакція вдячності», «Реакції неприйняття», «Приємні відчуття», «Контекст», «Минулий досвід»). Тема «Реакція вдячності» поєднувала описи почуття вдячності та її поведінкові прояви у мові: «Подякувала і сказала що мені дуже приємно було це чути», «дякую, дуже приємно», «я йому кожен раз дякую», «посміхнулась, та подякувала», «подякувала і сказала, що також задоволена», «Вдячно», «Я відреігувала всміхаючись та сказала дякую». Тема «Реакції неприйняття» включала в себе дві підтеми: «Ніяковіття» та «Реакція незгоди». В підтемі «Ніяковіття» респонденти переважно згадували сором, знічення, змішані почуття від почутих компліментів, як от: «Мені це подобатися, але й трохи бентежить», «Взагалі, я соромлюсь, коли чую компліменти, але не цього разу», «Психолог мій говорила, що я сильна, стільки всього пройшла, аде мені трохи соромно було», «Зніяковіла», «Засмущався, і не прийняв його», «Завжди коли мені роблять компліменти я неяковію», «Мені звісно було приємно, але якось дивно», «Я засмущався». В підтемі «Реакція незгоди» було об'єднано відповіді, які демонстрували і недовіру почутому, тобто когнітивну незгоду, і емоційне неприйняття: «Я знала, що це не так і тому надаю перевагу не чути ніяких компліментів», «Засмущався, і не прийняв його», « мені приємно але здається що то не про мене», «Я подякувала, але всередині подумала, що це звичайно було для мене, що я так завжди

виконую свою роботу. І що це просто в неї такий настрій, що вона так сказала». Тема «Контекст» складалася з двох підтем: «Робочий контекст», «Особистий контекст», що в цілому містили посилання на обставини і приводи отримання компліментів. В підтемі «Робочий контекст» згадували таке: «На роботі мене похвалили за красиво сделанную работу», «На роботі під час робочого дзвоника», «Нещодавно, моя колега зробила мені комплімент, сказала «ти така гарна», «На роботі сказали что выходные пошли мне к лицу, очень отдохнувшим выгляжу», «На роботі менеджер зробив мені комплімент, зазначивши, що я дуже якісно виконала поставлене завдання.» В підтемі ж «Особистий контекст» зазначали: «На вулиці, ввічливо сказала «дякую, дуже приємно», «Чоловік мені часто робить компліменти», «Досить часто мені робили компліменти з приводу моїх вій», «В залі дівчина, з якою ми періодично бачимося, зробила комплімент», «Мені зробили комплімент з приводу моєї нової стрижки», «Психолог мій говорила, що я сильна», «Мені зробили комплімент стасовно вразом на прошлой неділі», «Дружина робить це набагато частіше, вчора казала сину, який в неї батько молодець», «таке мені говорить тільки мій чоловік». Тема «Приємні відчуття» включає: «Подякувала і сказала що мені дуже приємно було це чути», «Мені це подобалося, але й трохи бентежить.», «Я була здивована, що це так помітно і посміхнулась, та подякувала», «Я посміхнулась, подякувала і сказала, що також задоволена новою зачіскою», «Дружина робить це набагато частіше, вчора казала сину, який в неї батько молодець, мені це гріє душу, бо я не отримувала ніяких компліментів в дитинстві», «Я люблю компліменти», «Мені було дуже приємно, це викликало посмішку на обличчі і приємні відчуття. Я подякувала», «Мені приємно коли люди щиро вміють ділитися!», «мені приємно але здається що то не про мене», «Мені звісно було приємно, але якось дивно», «Мені було приємно почути такі слова». Тема «Минулий досвід» включала: «я не отримувала ніяких компліментів в дитинстві», «В дитинстві я часто чула, що я сама розумна і зі всім справлюсь, що я краще за всіх.», «бо я не пам'ятаю щоб мені таке казали жінки, таке мені говорить тільки мій чоловік», «Я подякувала, але всередині подумала, що це звичайно було для мене, що я так завжди виконую свою роботу» Дві відповіді з питання досвіду отримання компліментів не вдалося категоризувати до жодної виділеної теми/підтеми: «але ж знаю що це очевидний факт» і «Я похвалив в ответ». Висловлення компліментів. Відповіді щодо ситуацій надання компліментів були розкриті через 6 підтем («Задоволення», «Вдячність», «Зовнішнє оточення», «Неприйняття», «Близьке оточення», «Опис підстави»), об'єднаних нами пізніше у 5 тем («Задоволення», «Вдячність», «Контекст», «Неприйняття», «Опис підстави»). Тема «Задоволення» відображала емоційні та словесні реакції співрозмовників, що вказували на приємність почутого: «Она довольно запищала», «їй було приємно, бо це для неї важливо», «Здається їй приємно та вона каже «дякую» і все», «Періодично роблю компліменти чоловіку, бачу що йому приємно і він посміхається», «Вона посміхнулась і подякувала», «Сказав дружині позавчора, коли дружина займалася з дитиною розвиваючими іграми, я підійшов і сказав, яка гарна в тебе, сину, мати, вона посміхнулася», «посміхнулася і подякувала», «Зазвичай завжди щасливі», «Вона посміхалася, подякувала і розказала історію пов'язану з кольором її волосся», «Останній раз подруга подякувала мені за комплімент так як він заспокоїв та підняв їй настрій перед співбесідою (з її слів)», «він як завжди посміхнувся та сказав «та ладно»». Тема «Вдячність» об'єднала описи різноманітних реакцій подяки: «Кожен день я роблю компліменти дівчині. Здається їй приємно та вона каже «дякую» і все», «Вона посміхнулась і подякувала», «Вдячно», «Я часто роблю іншим, сьогодні зробила комплімент людині і людина подякувала», «посміхнулася і подякувала», «Вона посміхалася, подякувала і розказала історію пов'язану з кольором її волосся», «посміхнулася і подякувала», «Вона посміхалася, подякувала і розказала історію пов'язану з кольором її волосся», «Подякувала, але сказала що зараз не в кращій формі», «Останній раз подруга подякувала мені за комплімент так як він заспокоїв та підняв

їй настрій перед співбесідою (з її слів)», «Також сказала дякую». Тема «Неприйняття» була розкрита в описах незгоди з отриманим компліментом: «Не було сприйнято як комплімент», «Вона мені сказала то мені здається що вона не змінилася в вісі», «Подякувала, але сказала що зараз не в кращій формі», «він як завжди посміхнувся та сказав «та ладно»», «На роботі сказав колеге что у него есть харизма. Он отшутился», «Вона відповіла: Та ні, подивися, які в мене щокі! Я сказала на це: Ти дурна, бо ти справді дуже гарна!». Тема «Контекст» об'єднала в собі дві підтеми: «Близьке оточення» та «Зовнішнє оточення». Підтема «Близьке оточення» включала друзів та шлюбних партнерів як адресатів компліменту: «Сказав жене что ей идут очки», «Робила комплімент подрузі», «Кожен день я роблю компліменти дівчині», «Періодично роблю компліменти чоловіку», «Я зробила комплімент дівчині», «Сказав дружині позавчора», «Вранці донці, вона класна», «Останній раз подруга подякувала мені за комплімент», «Сказала своєму чоловіку», «Я зробила комплімент подрузі». Підтема «Зовнішнє оточення» натомість вказувала на ситуації висловлення компліментів колегам чи незнайомцям: «Баристі, була дуже здивована», «моя колега показувала мені свої весільні фотографії. Я сказала, що в неї дуже гарне і довге волосся», «Я часто роблю іншим», «Часто роблю компліменти жінкам або чоловікам які гарно виглядають», «жіночка їхала зі мною у автобусі, я розвивалася її зачіску, дуже незвична і зробила їй комплімент», «Мені всі кажуть що я дуже класно роблю компліменти», «На роботі сказав колеге что у него есть харизма» Тема «Опис підстави» фокусувала увагу на тому, що стало предметом висловленого компліменту, як-от зовнішній вигляд, здібності чи поведінка, що захоплює: «Сказав жене что ей идут очки», «Робила комплімент подрузі яка дуже швидко прийшла до форми після народження двох дітей», «Це було на вечірці, моя колега показувала мені свої весільні фотографії», «Я зробила комплімент дівчині сказала що вона дуже схудла та гарно виглядає», «коли дружина займалася з дитиною розвиваючими іграми», «Часто роблю компліменти жінкам або чоловікам які гарно виглядають», «Це було сьогодні, жіночка їхала зі мною у автобусі, я розвивалася її зачіску, дуже незвична і зробила їй комплімент», «Я сказала, що у неї є унікальна здатність пропливати повз батьків щоранку, як похмуре сяюче Сонечко», «Сказала своєму чоловіку, що він такий гарний та помолодшав коли підстигся та поголився», «Я зробила комплімент подрузі, сказавши, що вона дуже гарно виглядає і має прекрасну посмішку» Дві відповіді з питання досвіду надання компліментів не вдалося категоризувати до жодної виділеної теми/ підтеми: «Не звернув увагу на реакцію» і «Баристі, була дуже здивована».

Обговорення. Отримані результати в питанні реакцій на компліменти загалом узгоджуються із попередніми дослідженнями. Так, реакції у формі вдячності, приємних відчуттів та задоволення перегукуються із дослідженням 2021 року, котре показало, що компліменти покращують самопочуття тих, кому вони адресовані, і тих, хто їх висловлює (Zhao, 2021). У цьому ж дослідженні було виявлено, що сторона, яка робить комплімент, часто недооцінює позитивний ефект комплімента на отримувача, та переоцінює відчуття власного дискомфорту. Інше дослідження виявило, що загалом вираження подяки іншим та отримання подяки від інших надає значний позитивний вплив на переживання благополуччя (Singh, 2017). Отримані результати щодо реакцій неприйняття чи прийняття компліменту можна прокоментувати в світлі дослідження 2017 року, в якому було виявлено, що люди з низькою самооцінкою, на відміну від людей з високою самооцінкою, зазнають більшого занепокоєння щодо себе та схильні переживати негативні емоції після отримання компліментів, що призводить до знецінення цих компліментів (Kille, 2017). В цій же роботі було показано, що деякі люди не вміють приймати компліменти; компліменти викликають у них дискомфорт і пробуджують їхні сумніви, що щодо себе. Крім того, труднощі приймати компліменти від своїх партнерів (як-от, шлюбних) істотно пов'язані з низькою самооцінкою (Mugau, 2003). Втім, у цьому якісному опитуванні проявила себе й інша тема щодо особливостей

реагування на комплімент: вплив минулого досвіду, в тому числі дитячого. Ця тема, однак, не має достатнього вивчення у фаховій літературі. Стосовно наших знахідок у питанні спостережуваних реакцій на надання компліментів іншим людям, респонденти також відзначили реакції задоволення, прийняття, неприйняття та вдячності, обговорені вище. Проте, додали дві нові теми: врахування контексту й опис підстави для надання компліменту. Ситуативний контекст визначає особливості використання компліментів чоловіками й жінками. Представники обох статей однаковою мірою відзначають результати надання цілеспрямованих компліментів. У спортивному середовищі компліменти чоловіків на адресу чоловіків виконують функцію підсилення маскулітності. Натомість у неструктурованих ситуаціях жінки частіше звертаються до компліментів щодо зовнішності як до засобу фатичної комунікації. (Rees-Miller, 2011). Висновки. Проведений якісний аналіз відповідей цього відкритого опитування показав, що досвід отримання компліментів структурується навколо п'яти тем: вдячність, приємні відчуття, реакції неприйняття, контекст, минулий досвід. Переважають позитивні афективні та поведінкові реакції (подяка, посмішка), однак значна частка відповідей відображає негативний/амбівалентний компонент (ніяковість, когнітивна незгода, знецінення), який пов'язується з попереднім досвідом і ситуативними умовами (робочий vs особистий контекст). У досвіді висловлення компліментів також виділено п'ять тем: задоволення, вдячність, неприйняття, контекст, опис підстави. Реакції адресатів переважно описуються як позитивні (задоволення, подяка), тоді як неприйняття проявляється через віджартовування, применшення або незгоду з компліментом. Загалом комплімент функціонує як форма соціального підкріплення, ефект якої модерується контекстом взаємин (близьке/зовнішнє оточення) та індивідуальними установками, що зумовлює одночасну присутність прийняття й опору у відповідях. Обговорення отриманих результатів у контексті інших наявних досліджень показало, що тема впливу минулого досвіду на сприймання компліментів та самооцінку людини, як посередника у здатності їх приймати, потребує окремого вивчення. Література: Chen, R. (2010). Compliment and compliment response research: A cross-cultural survey. *Pragmatics across languages and cultures*, 79-101. Placencia, M. E., & Lower, A. (2017). Compliments and compliment responses. Штахура, В. А. (2023). Особливості перекладу компліментів. Микитюк, Ю. В. (2017). Комплімент як мовленнєвий акт (на матеріалі німецькомовних драматичних творів XVIII-XX ст.). Автореф. канд. філол. наук, Львів, Львівський національний університет ім. ІЯ Франка, 22. Волколуп, О. (2025). ПСИХОЛОГІЯ МАНІПУЛЯЦІЇ: НЕВИДИМІ НИТКИ ВПЛИВУ. Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Короля Данила (протокол № 12 від 30.05. 2025 р.), 243. Zhao, X., & Epley, N. (2021). Insufficiently complimentary?: Underestimating the positive impact of compliments creates a barrier to expressing them. *Journal of Personality and Social Psychology*, 121(2), 239. Kille, D. R., Eibach, R. P., Wood, J. V., & Holmes, J. G. (2017). Who can't take a compliment? The role of construal level and self-esteem in accepting positive feedback from close others. *Journal of Experimental Social Psychology*, 68, 40-49. Singh, G. K. (2017). Appreciation and well being: Proposing active constructive complimenting (ACC) and active constructive accepting (ACA) to improve appreciation (Doctoral dissertation, University of Pennsylvania). Murray, S. L., Bellavia, G. M., Rose, P., & Griffin, D. W. (2003). Once hurt, twice hurtful: how perceived regard regulates daily marital interactions. *Journal of personality and social psychology*, 84(1), 126. Rees-Miller, J. (2011). Compliments revisited: Contemporary compliments and gender. *Journal of pragmatics*, 43(11), 2673-2688.